

महिला आर्ट्स कॉमर्स कॉलेज, चांदूर रेल्वे

राज्यशास्त्र विभाग

महिला आर्ट्स कॉमर्स कॉलेज , चांदूर रेल्वे येथील राज्यशास्त्र विभाग हा ग्रामीण आणि निमशहरी भागातील विद्यार्थिनींना राजकीय जाणिवा , संविधानिक मूल्ये आणि प्रशासकीय क्षेत्राची ओळख करून देणारा एक प्रमुख विभाग आहे

राज्यशास्त्र विभाग (Department of Political Science) ही एक महत्त्वाची शैक्षणिक शाखा आहे , जी राजकारण, शासन व्यवस्था आणि सत्ता यांच्या वैज्ञानिक अभ्यासावर लक्ष केंद्रित करते. या विभागांतर्गत राज्याच्या संकल्पना, राजकीय सिद्धांत आणि मानवी वर्तनाचा राजकीय संदर्भात अभ्यास केला जातो.

अभ्यासाचे महत्त्व:

राज्यशास्त्राचा अभ्यास आपल्याला सामाजिक अन्याय आणि मानवी हक्कांचे उल्लंघन समजून घेण्यास मदत करतो. तसेच , लोकशाही, समाजवाद आणि साम्यवाद यांसारख्या विविध राजकीय विचारप्रणालींचे विश्लेषण करण्यासाठी हा विभाग मार्गदर्शक ठरतो.

अभ्यासक्रमाचे स्वरूप (Course Structure)

राज्यशास्त्राचा अभ्यासक्रम पारंपारिक आणि आधुनिक अशा दोन्ही दृष्टिकोनांचा मेळ घालतो.

- **राजकीय सिद्धांत:** उदारमतवाद, मार्क्सवाद, गांधीवाद, लोकशाही आणि सत्तेच्या संकल्पनांचा अभ्यास.
- **भारतीय शासन आणि राजकारण:** भारतीय राज्यघटना, संविधानातील कलमे, न्यायव्यवस्था आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था (उदा. ग्रामपंचायती).
- **आंतरराष्ट्रीय संबंध:** राज्या-राज्यांतील संबंध, जागतिक राजकारण, आंतरराष्ट्रीय संघटना आणि शांतता व सुरक्षिततेचे प्रश्न.
- **राजकीय विचारवंत:** प्लेटो, अरिस्टॉटल सारखे पाश्चात्य आणि कौटिल्य, डॉ. आंबेडकर, महात्मा गांधी सारखे भारतीय विचारवंत.

राज्यशास्त्र विभागाची मुख्य वैशिष्ट्ये:

- **अभ्यासाचा विषय:** हा विभाग प्रामुख्याने शासन संस्था (Government), राजकीय संस्था , सार्वजनिक धोरणे आणि सत्तेचे वितरण (Power Distribution) यांचा पद्धतशीर अभ्यास करतो.
- **प्रमुख उपशाखा:** यामध्ये प्रामुख्याने राजकीय सिद्धांत , तुलनात्मक राजकारण , आंतरराष्ट्रीय संबंध , सार्वजनिक प्रशासन आणि राजकीय अर्थशास्त्र या विषयांचा समावेश होतो.
- **राज्यशास्त्राचे जनक:** ग्रीक विचारवंत **अरिस्टॉटल** यांना राज्यशास्त्राचे जनक मानले जाते. त्यांनी या विषयाला "शास्त्रांचे शास्त्र" (Master Science) असे संबोधले आहे.
- **शैक्षणिक पात्रता:** राज्यशास्त्रात पदवी (B.A.) करण्यासाठी १०+२ उत्तीर्ण असणे आवश्यक असते.

कौशल्य विकास (Skill Development)

हा विभाग विद्यार्थ्यांमध्ये खालील महत्त्वाची कौशल्ये विकसित करतो:

- **संवाद आणि प्रभावी सादरीकरण:** आपले विचार स्पष्टपणे आणि प्रभावीपणे मांडण्याची क्षमता.
- **गंभीर विचार (Critical Thinking):** धोरणांचे विश्लेषण करणे आणि वादविवाद विधायक पद्धतीने करणे.
- **संशोधन आणि लेखन:** राजकीय घडामोडींचा आढावा घेणे आणि अहवाल तयार करणे.
- **वाटाघाटी आणि संघर्ष निवारण:** संघर्षांमध्ये मध्यस्थी करण्याची आणि निर्णय घेण्याची कौशल्ये

उपक्रम (Departmental Activities)

- **मॉक पार्लमेंट (युवा संसद):** संसदीय कामकाजाचा प्रत्यक्ष अनुभव देण्यासाठी आयोजन.
- **क्षेत्र भेटी:** विधानसभा, महानगरपालिका किंवा ग्रामपंचायतींना भेटी देऊन प्रत्यक्ष कामकाजाची पाहणी.
- **तज्ञ व्याख्याने व चर्चासत्रे:** राजकीय विश्लेषक आणि अभ्यासकांचे मार्गदर्शन.

रोजगाराच्या संधी (Career Opportunities)

राज्यशास्त्रात पदवी किंवा पदव्युत्तर शिक्षण घेतल्यानंतर अनेक क्षेत्रांत संधी उपलब्ध आहेत:

- **नागरी सेवा (Civil Services):** UPSC आणि MPSC परीक्षांसाठी राज्यशास्त्र हा अत्यंत लोकप्रिय आणि उपयुक्त विषय आहे.
- **पत्रकारिता:** राजकीय विश्लेषक किंवा वार्ताहर म्हणून प्रसारमाध्यमांमध्ये मोठी मागणी असते.
- **राजकीय सल्लागार:** निवडणूक रणनीती, जनमत चाचण्या आणि राजकीय पक्षांसाठी सल्लागार म्हणून काम करता येते.
- **शिक्षण आणि संशोधन:** शाळा, महाविद्यालये आणि विद्यापीठांमध्ये प्राध्यापक म्हणून करिअरची संधी.
- **स्वयंसेवी संस्था (NGOs):** सामाजिक बदल आणि धोरण अंमलबजावणीसाठी स्वयंसेवी संस्थांमध्ये काम.
- **कायदेविषयक क्षेत्र:** राज्यशास्त्राच्या पायामुळे वकिली किंवा कायदेशीर सल्लागार म्हणून काम करणे सोपे होते.

Mahila Arts Commerce College, Chandur Railway

Department of Political Science

The Department of Political Science at Mahila Arts Commerce College, Chandur Railway is a major department that introduces political awareness, constitutional values and the administrative sphere to the students of rural and semi-urban areas.

The Department of Political science is an important academic discipline that focuses on the scientific study of politics, governance, and power. It studies the concept of the state, political theory, and human behavior in a political context.

Course Structure

The Political Science curriculum combines both traditional and modern approaches.

- Political Theory: Study of liberalism, Marxism, Gandhism, democracy and concepts of power.
- Indian Governance and Politics: Indian Constitution, articles of the Constitution, judiciary and local self-government institutions (e.g. Gram Panchayats).
- International Relations: Inter-state relations, world politics, international organizations and issues of peace and security.

- Political thinkers: Western like Plato, Aristotle and Indian thinkers like Kautilya, Dr. Ambedkar, Mahatma Gandhi.

Main features of the Department of Political Science:

- Subject of study: This department mainly deals with the systematic study of government, political institutions, public policies and power distribution.
- Major sub-disciplines: It mainly includes the subjects of political theory, comparative politics, international relations, public administration and political economics.
- Father of Political Science: The Greek thinker Aristotle is considered the father of political science. He called this subject "Master Science".
- Educational Qualification: To pursue a degree (B.A.) in Political Science, one must have passed 10+2.

Skill Development

This department develops the following important skills in the students.

- Communication and Effective Presentation: The ability to express your ideas clearly and effectively.
- Critical Thinking: Analyzing policies and debating constructively.
- Research and Writing: Reviewing political developments and preparing reports.
- Negotiation and Conflict Resolution: The skills to mediate conflicts and make decisions.

Departmental Activities

- Mock Parliament (Youth Parliament): Organized to provide hands-on experience of parliamentary work.
- Field Visits: Visits to the Legislative Assembly, Municipal Corporation or Gram Panchayat to observe the actual work.
- Expert Lectures and Seminars: Guidance from political analysts and scholars.

Career Opportunities

After completing a degree or postgraduate degree in Political Science, there are many opportunities available in the following fields:

- Civil Services: Political Science is a very popular and useful subject for UPSC and MPSC exams.
- Journalism: There is a great demand in the media as a political analyst or reporter.
- Political Consultant: Can work as an advisor for election strategies, opinion polls, and political parties.
- Education and Research: Career opportunities as a professor in schools, colleges, and universities.
- Non-Governmental Organizations (NGOs): Work in NGOs for social change and policy implementation.
- Legal field: A background in political science makes it easy to work as a lawyer or legal consultant.

*****